De almindelige Grundsætninger

for

Husdyravl

af

J. Smitt,
Landbrugsdirektør.

Kristiania.
Grøndahl & Søns Bogtrykkeri.

1892.

De almindelige Grundsætninger

for

Husdyravl

af

J. Smitt,
Landbrugsdirektør.

Kristiania.
Grøndahl & Søns Bogtrykkeri.

1892.

Indledning.

Husdyrhold og Husdyravl er en af Menneskets ældste og vigtigste Næringsveie. Beretninger om Menneskets Tilværelse, Levemaade og daglige Sysler i de tidligste Tider omtaler Husdyrene og viser, at disse allerede da har været i Menneskets Tjeneste, ligesom de ogsaa nævnes i mange af Sagnene fra den forhistoriske Tid. Saavel den gamle græske og romerske, som den oldnordiske Gudelære og Heltesagn (Sagaer) beretter om Samfundsforhold og Begivenheder, hvorunder disse Dyr omtales. Blandt de ældste Oldtidslevninger fra den forhistoriske Tid, er fundet Knokler af Husdyr sammen med Knokler af Mennesker og forskjellige Rovdyr. Men ingen historisk Beretning, intet Sagn ved at fortælle, at der nogensinde har været en Tid, da Mennesket ikke havde Husdyr i sin Tjeneste.

Selv i de allerældste Tider, hvorom vi overhovedet have nogensomhelst Kundskab, har altsaa Husdyrene været betragtede som Menneskets naturlige Ledsagere og Tjenere, været anseede som Noget, der selvsagt maatte tilhøre Mennesket og være knyttet til dets Tilværelse.

At Husdyrene have tilhørt Mennesket fra en meget lang Tid tilbage, fremgaar endvidere deraf, at ingen Naturkyndig — Zoolog — har kunnet paavise de vilde Stamarter fra hvilke Husdyrene — Hesten, Hornkvæget, Faaret og Gjeten — nedstammer. En Forsker har antaget visse vilde Arter som Stamfædre,

medens andre har søgt at paavise Husdyrenes Nedstammelse fra andre Arter, men Ingen har formaaet med Sikkerhed at paavise deres rette Herkomst. Enkelte Forskere f. Ex. Nathusius, ere endog efter meget grundige Undersøgelser komne til det Resultat, at Husdyrene aldrig har existeret i vild Tilstand.

Der gives altsaa ingen historisk Beretning om naar, hvor og paa hvilken Maade Husdyrene fra Begyndelsen blev fangede og tæmmede, eller kom i Menneskets Besiddelse. Den eneste Antydning i denne Retning er det Udsagn, som findes i den bibelske Skabelseshistorie 1ste Mosebog Kap. 1 Vers 24, at Gud lod „Jorden udgive levende Dyr efter sit Slags, Fæ og Orme og vilde Dyr paa Jorden efter sit Slags“ og Vers 25 „Gud gjorde vilde Dyr paa Jorden efter sit Slags og Fæ efter sit Slags.“ Her siges altsaa ligefrem, at Gud skabte Fæ (Husdyr?) og vilde Dyr særskilte. I samme Bog Kap. 4 Vers 2 siges, at „Abel blev en Faarehyrde“ her berettes altsaa, at Faaret paa dette tidlige Stadium af Menneskeslægtens Tilværelse har været Husdyr. Dette synes at vidne om, at disse Dyr allerede fra Begyndelsen vare bestemte for Menneskets Tjeneste og havde faaet dertil svarende Anlæg, eller vare særlig skikkede for Husdyrtilstanden.

Nogen nærmere Kundskab om Dyrenes Indkommen i Husdyrstand, eller Tid og Sted naar dette skede, hvem der begyndte med at tæmme dem, eller at øve det bestemte Herredømme og tiltage sig Eiendomsret over Dyrene, haves altsaa ikke.

Spørgsmaalene om naar, hvor, paa hvilken Tid og paa hvilken Maade Husdyrene først kom i denne nære Forbindelse med Mennesket, kunde maaske ogsaa synes at være den praktiske Landmand uvedkommende eller ligegyldigt. Det kunde synes at være tilstrækkeligt for ham at tage Forholdet saaledes, som det er eller, som det viser sig i nærværende Øieblik og derpaa bygge sine Foretagender?

Rigtigheden heraf kan paa en vis Maade indrømmes, men paa den anden Side er det altid saa, at der

hos Mennesket er nedlagt en Videbegjærlighed, en Higen efter Kundskab om de Gjenstande og Fænomener, som forekommer omkring ham og hvoriblandt han har sin daglige Gjerning. Kundskaben om disse Tings — her i dette Tilfælde Dyrenes — Oprindelse, Væsen og Egenskaber yder ikke alene en Tilfredsstillelse af denne Videbegjærlighed, men ogsaa i mange Tilfælde Veiledning med Hensyn til den Fremgangsmaade, som helst bør følges, den Behandling, som bør blive dem tildel, for at de kunne blive saa nyttige som muligt. I denne Henseende har Kundskaben om Husdyrenes Historie en stor Betydning, selv om vor Viden ikke rækker saa langt tilbage, som til Begyndelsen. Denne Historie viser nemlig de Fremgangsmaader, som tidligere har været brugte med Hensyn til Dyrenes Behandling og Brug, og giver Oplysning om de Resultater og Erfaringer, som derved ere vundne.

Husdyrenes lange Ophold hos Mennesket, under Indflydelsen af den Paavirkning, som Behandlingen fra Menneskets Side uundgaaelig har medført, lader formode, at disse Dyrs Natur har modtaget andre Egenskaber, end de, som almindeligvis findes hos vilde Dyr. Navnlig er det sandsynligt, at Husdyrnaturen er i Besiddelse af en større Bøielighed, eller Evne til at modtage Forandringer og at lempe sig efter de ydre Omstændigheder hvorunder Dyret lever, hvorved Husdyrene lettere kan bringes til at forandre Bygning, Former og Egenskaber, svarende til de Krav, Menneskelivets mange forskjelligartede Behov stiller til Dyrenes Ydeevne.

Denne Formodning viser sig i Virkeligheden at være rigtig.

Erfaringen viser, at Husdyrene er i Besiddelse af en Evne til at læmpe sig efter de forskjellige Livsbetingelser, hvorunder Mennesket bringer dem, som er større end, man har kunnet iagttage hos vilde Dyr. Et Exempel: Faaret findes i Menneskets Tjeneste, saavel under den varme Zones stærke Sol og yppige Vegetation, som i de nordligste Lande, hvor Menneskene

har taget faste Boliger, og Vegetationen overhovedet er tilstrækkelig til at ernære planteædende Husdyr.

En særegen Bøielighed viser sig tillige hos Husdyrene med Hensyn til den Evne at kunne undergaa Forandring i Størrelse, Bygning, Udseende og Egenskaber. Dette viser sig klart, naar man f. Ex. sammenligner en stor hollandsk Ko eller en Korthornsko, med de smaa Kreaturer fra en af vore Kyst- eller Fjeldbygder; der er mellem disse Racer en Forskjel, som er ganske overordentlig og dog hører disse Dyr til samme Art. Forskjellen er fremkommet ved de særskilte Livsbetingelser — Fodring, Røgt og Behandling — Levemaade og Naturforhold, hvorunder Dyrene er fremkomne. Vort Kvæg er saadant — har den Bygning og Egenskaber — som Naturen og et simpelt Stel har ladet det blive. De to nævnte udenlandske Racer ere derimod opstaaede under en til det yderste principmæssigt dreven Avl, Opdræt og Behandling, og kan altsaa siges at have erholdt sin Form og sine Egenskaber for en stor Del ved Opdrætternes Virksomhed. Ligesaa stærke Exempler kan hentes for de øvrige Husdyr, men vi skal ikke her nævne flere.

Denne Evne hos Husdyrene til under Avl, Opdræt og Behandling, som ledes efter en bestemt Plan, at kunne modtage Forandringer og udvikles i bestemte Retninger, har en overordentlig stor Betydning for det praktiske Landbrug. Heri ligger nemlig en Hovedbetingelse for Fremskridt i Husdyravlen.

Paa Grund af Husdyrenes Evne til at modtage Forandringer bliver det muligt for den kyndige Opdrætter ved en hensigtsmæssig Fremgangsmaade, at lede Dyrenes Udvikling i bestemte Retninger, at bibringe dem de for hans Øiemed fordelagtige Former og Egenskaber.

For at udrette noget i denne Retning maa Opdrætteren først og fremst være paa det Rene med det Maal, hvortil han vil arbeide.

Det afhænger af Forholdene paa Stedet eller det Marked, hvor han søger Afsætnig for sine Produkter,

hvorvidt Opdrætterens Arbeide bør gaa i den ene eller den anden Retning. Det nytter f. Ex. lidet at lægge sig efter Produktion af Uld paa Steder, hvor den ikke er søgt, medens Kjød og Melk betales høit, ligesaalidt kan det blive fordelagtigt at opføde Slagtkvæg paa et Sted hvor Melk betales forholdsvis høiere. I det hele taget — Arbeidet maa indrettes saa, at det leder til Produktion af den lettest afsættelige og bedst betalte Vare, da vil Driften blive fordelagtig. Altsaa, naar Maalet er fastsat, naar Opdrætteren er kommen til en klar Bestemmelse om, hvad Slags Dyr han med størst Fordel kan holde, lægger han sin Arbeidsplan i Overensstemmelse dermed, og denne Plan maa følges med Udholdenhed og Konsekventse. Enhver Afvigelse fra den engang fastsatte Arbeidsplan foraarsager Tab og spilder det tilsigtede Resultat. Den største Kyndighed, i Forbindelse med de rigeligste Midler og gunstigste Omstændigheder forøvrigt, udretter intet uden et udholdende og planmæssigt Arbeide.

Husdyrenes Forædling er en Gjerning, som tager Tid, der gaar altid en Række — undertiden flere, undertiden færre — Generationer, inden Opdrætteren kan naa bestemte Resultater af sit Arbeide. Det er derfor saameget vigtigere at sikre sig en jævn Fremadskriden mod det bestemte Maal — at vogte sig for, ved noget ubetænkt Foretagende at afbryde Udviklingen, eller endog hidføre en Tilbagegang. Om det f. Ex. gjælder at udvikle en Kvægstamme, da vil dette ved behørig Omhu i Avl og Opdræt kunne gaa stadigt frem, men om der endog kun en Gang, i Besætningen indsættes et Avlsdyr — en Oxe — som ikke har de ønskelige Egenskaber, da vil dette foraarsage Afbrydelse i Stammens Fremgang, om ikke spilde den hele Udvikling. For at noget Fremskridt i Husdyravl skal opnaaes er det altsaa aabenbart, at den engang bestemte Plan maa følges.

Til enhver Arbeidsplan for Husdyrforædling hører

to Hovedpunkter, nemlig Valg af Avlsdyr og et hensigtsmæssigt Opdræt af Ungdyrene.

Valg af Avlsdyr.

Herved er at iagttage, at der vælges Dyr, hvis Former og Egenskaber netop findes skikkede for det Maal, hvortil der skal arbeides altsaa Melkedyr, naar man vil producere Melk, og Dyr, med Evne til rig Kjødsamling og Evne til at blive fede, naar man vil opdrætte Slagtkvæg.

Her opstaar altsaa Spørgsmaalet om Racen, hvilken Race bør vælges.

Der høres ofte, at forskjellige Udtryk som Art, Race, Stamme, Slag o. s. v. bruges om hverandre, hvorved let fremkaldes Misforstaaelse, vi skulle derfor kort antyde hvorledes disse Udtryk i nærværende Afhandling forstaaes.

En **Art** er de Dyr, som naar to Individer af forskjelligt Kjøn parre sig med hverandre, avler Afkom, der indbyrdes er ubetinget frugtbart. En Art maa nemlig absolut kunne vedligeholde sig selv. Dette er Betingelsen for dens Tilblivelse og Bestaaen. Naar Arten ikke længere har denne Evne vil den ophøre at være til.

Naar to Individer af forskjelligt Kjøn føres sammen, og de ikke have ringeste Forvandtskab med hverandre vil ingen Parring finde Sted.

Dersom de har saa meget sammen i deres Natur, at en Parring kan finde Sted, indtræder et af følgende Tilfælde:

Enten opstaar ingen Befrugtning eller

der indtræder Befrugtning og avles Afkom, som er indbyrdes ufrugtbart eller

Afkommet kan være indbyrdes ufrugtbart, men frugtbart med en af Stamarterne — dette er

forskjellige Arter. Eller

Afkommet kan være frugtbart, saavel indbyrdes, som med Dyr af samme Slags som begge Forældre — Da er det samme Art.

Arten, deles for Husdyrenes Vedkommende i flere Underafdelinger: Racer, Stammer og Slægter eller Familier.

Ved **Race** forstaaes en Samling af Dyr, der ved bestemte Former og deraf betingede Egenskaber skiller sig fra andre af samme Art og som har Evnen at overdrage Anlæggene til disse Egenskaber til sit Afkom. Racen deler sig i Stammer. Racen kaldes ren, naar den i en længere Række af Generationer har været holdt ublandet.

Ved **Stamme** forstaaes en Samling af Dyr, der ved fælles Herkomst skiller sig fra andre af samme Race. Disse Dyrs Nedstammelse kan altsaa udledes fra en længere Række tilbage. Undertiden regnes Stammen efter Stedet, hvor den har sit Hjem uden Hensyn til om noget bestemt Blodsforvandtskab finder Sted. Stammen udgrener sig i Slægter.

Slægt er en Samling af Dyr i nærmere Blodsforvandtskab. Undertiden bruges Slægt i samme Betydning som Familie, og nogen egentlig særskilt Begrændsning for disse Udtryk er vanskelig at opstille, dog bruges Familie i Almindelighed kun om det nærmeste Blodsforvandtskab.

Varietet er et Udtryk, som kan bruges om Dyr, der ved visse Særegenheder skiller sig fra andre af samme Art, eller samme Race eller Stamme. Varietet af Arten kan altsaa omfatte flere Racer, Varietet af Racen kan omfatte flere Stammer og Varietet af Stammen flere Slægter o. s. v.

Spørgsmaalet om Art staar imidlertid Landmanden mere fjernt, de i vort Land brugelige Husdyr er med Hensyn til Art saa skarpt skilte, at nogen Sammenblanding her ikke er tænkelig. Anderledes er det med Racen, denne har en langt nærmere praktisk Betydning, dette Begreb kommer oftere frem i Landmandens Virksomhed.

Valg af Race.

Racen benævnes almindelig efter sit Hjemsted som Ayrshire-Race, Telemarksrace — undertiden ogsaa efter visse iøienfaldende Bygningstræk som Korthornsrace osv. Racerne dele sig i Grupper eller Varieteter efter deres Egenskaber, som Melkracer, Kjødracer, Uldfaar, Slagtfaar o. s. v.

Endvidere dele Racerne sig efter de topografiske Forhold, hvorunder de er opstaaede i Bjerg- eller Høilandsracer, Sletlandsracer, Marskracer o. s. v.

Med Hensyn til deres Oprindelse deles Racerne i to Grupper: Naturracer og Kulturracer.

Ved Naturrace forstaaes en, som har modtaget sit Præg — Bygningsformer og Egenskaber væsentlig fra de Naturbetingelser: Terrainforhold, Havnegang, Klima o. s. v., hvorunder den har levet, medens Menneskenes Behandling af Dyrene — altsaa deres Indgriben i Dyrenes Liv, væsentlig har indskrænket sig til at skaffe dem det nødvendige Livsophold i den Aarstid, de ikke selv kan finde det ude, og tage den af Dyrenes Brug flydende Nytte, medens Avl og Opdræt er foregaaet uden nogen bevidst eller regelmæssig Plan. Under saadanne Forhold vil Naturen selv, for en væsentlig Del give Racen sit Præg. Til denne Gruppe kan regnes flere af de i vort Land forekommende Racer. Avlen har hos os hidtil paa de fleste Steder ikke været saaledes planmæssigt ledet efter noget bestemt Princip, at egentlige Kulturracer i Almindelighed har kunnet opstaa.

En Kulturrace opstaar, naar Opdrætteren ved rationel eller principmæssig Behandling, med et bestemt Maal for Øie, leder Avl og Opdræt i en, efter vel overlagt Plan fastsat Retning. Da vil denne Behandling øve en mægtig Indflydelse paa Racen. Den vil modtage et deraf bestemt Præg og visse Egenskaber. Saavel af Natur- som Kulturracer kan nogle egne sig mere som Melkkvæg, andre har større Evne til Kjødproduktion.

Naar en Husdyrstamme under en Række Generationer lever paa samme Sted, og under samme Livsbetingelser, samme Behandling, vil den lidt efter lidt antage dermed stemmende Former og Egenskaber, hvilke for hver Generation viser sig at komme igjen med en vis Ensartethed, idet Forældrene stadigt overdrager til sit Afkom bestemte Anlæg, som ved fortsat Ophold under samme Livsforhold, udvikles til Lighed med Forældrene. Denne Egenskab hos Dyrene at overdrage Anlæggene saaledes, at den ene Generation altid synes at have taget sin Bygning og sine Egenskaber i Arv fra den foregaaende, betegnes med Ordet konstant. At en Race er konstant vil altsaa ikke sige andet end, at den har levet saa længe under særegne Livsvilkaar, at den deraf har modtaget et Særpræg, som vil skille den fra andre Racer og vil tilhøre den, saalænge den vedbliver at finde sig under den samme Levemaade. Dette Særpræg vil undergaa Forandringer, saasnart Racen bringes til et andet Sted, hvor den finder andre Betingelser for sin Tilværelse.

Naar Spørgsmaalet er om Valg af Race, er det derfor ikke nok at søge en, som i udpræget Grad er i Besiddelse af de ønskelige Egenskaber, eller som passer for det tilsigtede Øiemed. Det er ligesaa nødvendigt at være opmærksom paa, at Racen kan trives paa det Sted og under de Livsbetingelser, hvor den skal sættes og for Fremtiden tilbringe sit Liv. Dersom en Husdyrrace bringes under Livsforhold, hvori den ikke trives, vil den ikke være istand til at opfylde de Forventninger, som stilles til den. Dette er grundet i Racebegrebet selv.

Naar en Opdrætter vil bestemme sig for den Race, hvormed han vil arbeide, maa han altsaa søge en, der er i Besiddelse af de for hans Brug nødvendige Egenskaber, og tillige maa han være opmærksom paa at faa en Race, der er opstaaet under Livsforhold, der ikke er mere forskjellige fra dem, under hvilke han

vil bringe den end, at Racen kan bevare de ønskelige Egenskaber.

Det er mange Opdrættere, som har taget feil i dette Punkt, de have med store Omkostninger og stort Besvær skaffet sig Avlsdyr fra andre Steder og derpaa slaaet sig til Ro i Tanken om, at nu, de har faaet fat paa en konstant Race, saa skal nok den greie Sagen for Resten. Man har tænkt sig Egenskaben „konstant", som en egen, Racen iboende Kraft, der kunde beskytte den mod Forandringer, hvordan den end blev behandlet.

Men dette er en fuldstændig Vildfarelse.

Ingen Race er konstant i den Forstand, ingen Race bevarer sit Præg uforandret længere end den holdes under en Levemaade, som passer for den, saasnart den bringes paa et andet Sted, under forandrede Livsvilkaar, begynder den strax at læmpe sig efter de nye Forhold. Dette har mange kaldt at Racen udarter. Men dette er ikke rigtigt, Dyret kan være lige kraftigt og kan være en lige god Repræsentant for sin Art, fordi om Behandlingen ændrer visse af dets Egenskaber. Den Opdrætter, som ønsker, at hans Besætning skal bevare sine Egenskaber eller om han endog ønsker, videre at udvikle de Egenskaber, som udmærker den Race han vælger, maa derfor med Omhu undersøge, om han kan skaffe den en Levemaade, som passer for den, eller med andre Ord en Levemaade, som ligner den, hvorved Racen er opvoxet, eller, som er skikket til at vedligeholde Racens Egenskaber og som svarer til Øiemedet med hans Husdyrhold.

Kan han ikke dette, da maa han som sagt være belavet paa, at der vil vise sig Forandringer, ikke sjelden af en lidet ønskelig Natur, og skuffede Forventninger vil da blive Lønnen for hans Møie.

Den Naturlov, som medfører, at Dyret læmper sig efter Forholdene, kan ikke ophæves, dens Virkninger komme ubønhørligen tilsyne, hvad der saa end maatte blive foretaget for at hindre det. Det er derfor en meget vanskelig Sag at føre Dyr fra andre Lande hid

til os og gjennem Generationer bevare deres Egenskaber uforandrede. Dette er vanskeligere for os end for mange andre, fordi vort Lands Natur og Driftsforhold er tarveligere end mange andre Landes, saaledes at de fleste udenlandske Racer her vil finde mindre heldige Livsforhold end de i sit Hjemland ere tilvante.

I Almindelighed kan det siges, at den Opdrætter, som har Anledning til at finde velskikkede Dyr i sin egen Egn, har størst Sandsynlighed for et heldigt Udfald af sit Arbeide, naar han vælger sine Avlsdyr af den paa Stedet hjemmehørende Kvægstand. Paa den anden Side kan det være tilraadeligt at hente Avlsdyr andetsteds fra, naar Distriktets egne findes mindre velskikkede.

Naar der kan findes en Race, som er i Besiddelse af de ønskelige Egenskaber, eller som kan ansees at være et skikket Grundlag for Udviklingen i den ønskede Retning, vil Opdrætteren sikrest og bedst naa sit Maal ved at vælge Avlsdyrene udelukkende inden Racen.

Dette kaldes Indavl eller undertiden Renavl.

Naar en Race, som kan ansees hensigtsmæssig for det tilsigtede Øiemed ikke er forhaanden, bruges undertiden til Avl at tage Handyr af en Race og Hundyr af en anden.

Denne Avl kaldes Krydsning. Den bruges helst naar den i Distriktet hjemmehørende Husdyr-Race, eller den Stamme, som Opdrætteren nærmest har til sin Raadighed, ikke svarer til hans Ønsker, medens han tror ved Parring med Dyr af en anden Race at kunne bibringe den de manglende Egenskaber. Da tages gjerne Handyret fra den fremmede Race. Afkommet efter den første Parring kaldes Halvblod. Undertiden drives Avl med den saaledes fremkomne Halvblods Generation indbyrdes — afbrudt Krydsning — denne bruges, naar den Stamme, man har, vel ansees skikket som et Grundlag for videre Forædling, men Opdrætteren dog vil forsøge ved en eller et Par Ganges Blanding med fremmed Blod at ændre enkelte

Bygningstræk. Paa denne Maade har man forsøgt at danne nye Racer.

Den afbrudte Krydsning bruges ligeledes i mange Tilfælde for at frembringe Brugsdyr med særlig udprægede Egenskaber i en eller anden bestemt Retning, f. Ex. Evne til at blive fede. Det er nemlig ikke sjelden det lykkes ved en enkelt Krydsning af to Racer at frembringe Blandingsdyr, som i den enkelte Retning overgaar begge de rene Racer. Disse Blandingsdyr ere dog i Almindelighed mindre skikkede til Avl, fordi deres Afkom som oftest gjerne vil nærme sig mere til en af de ældre Racer. Derved fremkommer altsaa en Tilbagegang. Betingelsen for at denne Krydsning for Avl af Brugsdyr med Fordel kan drives er altsaa, at der altid er let Adgang til at faa kjøbt Avlsdyr af de rene Racer.

Naar Hensigten er ved Krydsning at bringe en Race til at antage ganske det samme Præg, som den anden, og altsaa paa en Maade at omgjøre en Race til en anden, da maa Avlen fortsættes med Handyr fra den fremmede Race i flere Generationer, indtil Afkommet faar den ønskede Bygning. Dette er gjennemgaaende Krydsning. Denne bruges, naar den forhaandenværende Stamme ikke ansees hensigtsmæssig, men dog skikket til ved fuldstændig Blanding at gaa op i en anden Race, som er i Besiddelse af de ønskede Egenskaber.

Der har været udtalt forskjellige Meninger og været stridt meget om Hensigtsmæssigheden af Krydsning i Modsætning til Indavl. Her skal i denne korte Afhandling ikke gives nogen Fremstilling af Striden om denne Sag, og ikke heller udtales nogen afgjørende Mening om, hvem der har Ret, men det kan antages, at begge Avlsmethoder kan være anvendelige, hver for sit Øiemed. Hvad der i Korthed kan siges om Sagen er, at Krydsningen, naar der er Spørgsmaal om at danne en ny Race, kræver en stor Dygtighed, megen Indsigt og Erfaring, og desuagtet er den en usikker Fremgangsmaade. Dette ligger væsentlig i Vanskelig-

heden at finde en fremmed Race, som kan bevare sine gode Egenskaber, efterat den er reven bort fra sine hjemlige Forhold og flyttet hen til det Sted, hvor den skal bruges. Eller med andre Ord, det er vanskeligt ved Opdrættet at udvikle de Anlæg, som det fremmede Avlsdyr har overdraget til sit ved Krydsningen frembragte Afkom, saaledes at dette kommer til at ligne den fremmede Race. Naturforhold og Livsvilkaar i det Hele vil altid gjøre sin Ret gjældende og øve sin Indflydelse paa Krydsningsafkommets Udvikling. Et Exempel vil belyse dette. Om en af vore Kvægstammer krydses med en Oxe af udenlandsk Race, vil Kalvene efter denne Oxe ved Fødselen til en vis Grad være i Besiddelse af Anlæg til ved Opvæxten at vinde Lighed med den Race, hvortil Faderen hører. Men skal denne Lighed virkelig vindes, da maa Levemaade og Livsvilkaar i det Hele, under Opvæxten ligne de Forhold, hvorunder Faderens Race lever og er bleven til. Fyldestgjøres ikke denne Betingelse, vil de fra den fremmede Race hentede Anlæg ikke komme til Udvikling, men Dyret vil antage et andet Præg, overensstemmende med sine egne Livsforhold. Men dermed opnaaes ikke Hensigten med Krydsningen.

Ved gjentagende i flere Generationer at parre Krydsningsafkommet med den rene Race, kan der vist frembringes en Form, som til en vis Grad nærmer sig denne, men dermed er i mange Tilfælde kun lidet vundet; thi under denne ydre Form vil meget ofte skjule sig andre Egenskaber end dem, som ved Krydsningen skulde erhverves for den hjemlige Stamme. Et Exempel herpaa har vi i Erfaringen fra Krydsning med visse fremmede Kvægracer her i vort Land. Flere praktiske Jordbrugere ville have gjort den Erfaring, at Krydsning med en god Melkerace, (Ayrshires) som for dette Øiemed var indført, gav en Krydsningsstamme, som for hver nedstigende Generation viste stærkere Tilbøielighed for Kjødproduktion, uagtet de her hjemmehørende Stammer, hvormed Krydsningen er foretagen, ikke netop har sin fremtrædende Styrke liggende i denne Retning.

For at Racedannelse ved Krydsning kan lykkes, er det tillige nødvendigt, at de to Racer har en vis Lighed, en vis Overensstemmelse i Bygningspræg. Er dette ikke Tilfældet, da vil Forældrenes Former ikke samles til en Fællesharmoni hos Afkommet, dette vil blive misdannet og lidet værdifuldt.

For Krydsning stiller sig ogsaa ofte den rent praktiske Hindring i Veien, at det er vanskeligt at faa fat paa Avlsdyr af fremmed Race.

Ved Indavl med en skikket Stamme vil den kyndige Opdrætter med Sikkerhed arbeide fremad, og hans Dyr ville for hver Generation lidt efter lidt nærme sig det Maal, han har sat for sin Virksomhed.

For med større Sikkerhed at erhverve enkelte Egenskaber som fast Eiendom for Stammen, eller for at fæstne et bestemt Bygningspræg, har man undertiden gaaet endnu et Skridt videre end til Indavl, idet man har brugt Slægts- eller endog Familieparring d. v. s. der drives Avl med Individer i nært Blodsforvandtskab f. Ex. Fader med Afkom, i en eller flere Generationer, eller samme Faders Afkom indbyrdes. Der har været reist forskjellige Indvendinger mod denne Fremgangsmaade og det kan vel neppe bestrides, at naar den drives uden den behørige Omtanke og Kyndighed, vil den kunne medføre Ulemper.

De vigtigste Indvendinger mod Slægtsavlen er:

At alle Feil og Svagheder, i øget Grad, vil overdrages fra den ene Generation til den næste;

at en almindelig Svaghed vil tage Overhaand, især med Hensyn til Benbygningen;

at Frugtbarheden vil aftage, ved vidt dreven Slægtsavl endog i en Grad, som ligefrem forbyder en videre Fortsættelse af samme Fremgangsmaade.

Forsaavidt disse Indvendinger ere grundede, vil hver enkelt af dem være tilstrækkelig til at gjøre Slægtsavl utilraadelig. Men saa er det ikke. Slægtsavl kan, som Erfaringen viser, uden Fare bruges ialfald til en vis Tid, naar Opdrætteren:

vælger Avlsdyrene med behørig Omhu, og uden

Betænkning kasserer alle Dyr, som har en eller anden arvelig Feil eller Svaghed,

sætter Dyrene under en Levemaade, som er gunstig for Opretholdelse af deres Sundhed og Kraft og

indretter Opdrættet med det Maal for Øie, at opale gode, sunde og kraftige Dyr.

Naar disse Vilkaar iagttages, da har den kyndige Opdrætter i Slægtsavlen et af de kraftigste Midler til at udvikle en ensartet og til hans Ønsker svarende Stamme. Men paa den anden Side vil Slægtsavlen uforsigtigt, eller ukyndigt, eller for vidt dreven, være et Middel til at ødelægge en god Stamme. Vi kunne her ikke undlade at nævne en af de almindeligste Feil, som gjøres i vor Kvægavl, nemlig at Oxen skiftes for ofte. Oxen maa begynde at gjøre Tjeneste som Avlsdyr i for ung Alder, og naar den netop kommer i sin fulde Kraft, naar den har naaet den Alder, at den er skikket til at producere et værdifuldt Afkom — bliver den kasseret. Det vilde være gavnligt, om man beholdt den noget længere. Det er en meget almindelig Frygt, at Oxen naar den bliver ældre skal blive for tung og beskadige Kjørne under Bedækningen, men denne Frygt er oftest ugrundet. Hvor længe eller i hvor mange Generationer Slægtsavl uden Skade kan drives, er afhængigt af Dyrenes Egenskaber og Kraft, men den kyndige Opdrætter vil ikke tage feil i Bedømmelsen heraf, han vil altid vide at tage sine Forholdsregler itide, og drage Omsorg for, til rette Tid at have et skikket Opfriskningsmaterial forhaanden. Det synes tillige at være noget forskjelligt for forskjellige Dyr, idet nogle hurtigere end andre kan ligge under for uheldige Følger af misbrugt Slægtsavl. Mindst Fare synes der at være for Hesten og Hornkvæget, medens Faaret, og især Svinet synes at kræve en varsommere Behandling.

Valg af Individ.

Det er dog ikke nok at vælge en passende Race, det er ogsaa nødvendigt inden Racen at søge de enkelte

Dyr, som har de ønskede Former og Egenskaber særligt fremtrædende, og paa samme Tid er fri for arvelige Feil. Der gives ingen Race, hvor alle Dyr ere absolut lige. Det ligger i den organiske Naturs Væsen, at Formerne have Evne til Forandring, dette er jo tillige Betingelsen for Udvikling og Fremskridt. Dersom Formerne vare absolut konstante, som Mineraliernes Krystalformer, da vilde en uafbrudt Ensformighed være Tilværelsens Lov, og ingen fremadskridende Udvikling mulig.

Et rigtigt Valg af Avlsdyr forudsætter altsaa en nøie Undersøgelse af de forhaandenværende Individer, for at kjende deres Egenskaber. Disse kan være saadanne, som ere eiendommelige for Racen og betegnende for denne, men der kan ogsaa samtidigt, inden samme Racepræg, være Ændringer og Særegenheder, hvorved enkelte Individer skille sig fra de andre. Det er da af høieste Vigtighed at undersøge, om disse Særegenheder kan ansees heldige, saa at de bør søges fast erhvervede for Stammen og Avlsvalget altsaa foretages med dette Maal for Øie, eller om der findes uheldige Særegenheder, der helst bør udryddes og de Dyr, hos hvem disse findes, altsaa negtes Adgang til Forplantning (ved Slagtning eller Kastration).

Visse Bygningstræk kan være mere eller mindre heldige, uden at betragtes som egentlige Feil. Hvad der skal betragtes som Feil kan ogsaa i mange Tilfælde være afhængigt af den Brug, som skal gjøres af Dyret. Et Exempel — hos Ridehesten vil en stærk Hals og en mindre fri Forbindelse af Hals og Hoved, eller maaske rettere, mindre bøielig Hals eller Nakke, utvivlsomt betragtes som en Feil, medens den stærke Hals ønskes hos Arbeidshesten. Ligeledes er der Bygningstræk, som ansees nødvendige for et Slagtkvæg, men er Feil hos Melkekoen o. s. v. Visse Bygningstræk kan altsaa betragtes som Feil hos et Dyr, medens de bør findes hos et andet, men der er andre, som absolut maa ansees som Feil hos ethvert Dyr. Hertil hører saadanne Former, som forstyrrer Harmonien i Dyrets Bygning

og oftest tyde paa en eller anden Svaghed, eller som gjør Dyret mindre værdifuldt. Til disse regnes f. Ex. høie eller svage Ben, og især hos Hesten mindre kraftigt udviklede Ben, et afskydende, svagt og bagover tilspidset Kryds, lang, svag Lænd, flad Ribbensbygning, hvoraf følger sammenklemt, trang Brystkasse, stort, grovt, stygt Hoved o. s. v. Endvidere ligefrem Feil som Bukkeben, Sabelben, Karperyg o. s. v.

Disse Bygningstræk eller Feil, om man vil kalde dem saa, ere alle af det Slags, som kan ventes forplantede paa Afkommet, og bør derfor ikke findes hos Avlsdyr. Men der er ogsaa Feil eller egentlig Sygdomme, som enten kan have sin Aarsag i uheldig Bygning og da maa ansees som arvelige, i hvilket Tilfælde de altsaa maa undgaaes. Eller den samme Sygdom kan være fremkommet ved et uheldigt Tilfælde f. Ex. Spat hos Hesten. Er Spat en Følge af uheldig Bygning af Haseleddet, da er Anlægget til denne Sygdom arveligt, og Dyret maa ansees absolut forkasteligt som Avlsdyr, men Spat kan ogsaa opstaa hos et stærkt og velbygget Haseled, alene som Følge af Overanstrengelse, Stød eller maaske en Glidning paa glat Føre, altsaa ved Uheld eller uvorren Behandling. Har Spatten denne Aarsag, da kan den ikke ansees som arvelig, og har ingen Betydning for Avlen, Dyret er lige brugbart. De forhaandenværende Forhold og Omstændigheder kan undertiden arte sig saa, at det kan blive nødvendigt at bruge et Avlsdyr, uagtet det har en eller anden Feil. Opdrætteren bør da være opmærksom paa at parre dette Dyr med andre, som ere fri for samme Feil og helst med saadanne, som har den paagjældende Legemsdel normalt og vel udviklet. Undertiden har det været forsøgt at parre et saadant feilende Dyr med et andet, som har en Feil i den modsatte Retning, men dette viser sig oftest ikke heldigt. Afkommet bliver da gjerne svagt eller misdannet. Her et Exempel. En bukkebenet Hingst bør ikke føres til en sabelbenet Hoppe, men til en med særdeles stærk og god, normal Benbygning. Ligesaa ikke en karperygget eller en ret-

haset Hingst til en hængerygget eller kroghaset Hoppe o. s. v.

Avlsdyr med Feil eller uheldige Bygningstræk bør selvfølgelig helst ikke bruges. Det kan dog undertiden hænde, at det kan findes rigtigt at bruge det, enten fordi man ikke har noget andet og Avlen dog ikke kan standses — man kan jo ikke lade alle Kjørne gaa et Aar over, fordi Oxen ikke er saa god som ønskeligt — eller ogsaa kan et Dyr med en Feil være i Besiddelse af saa mange gode Egenskaber forøvrigt, at det kan ansees nyttigt at prøve det. I saadanne Tilfælde bliver det Opgaven at parre det feilende Dyr med andre, som er velbyggede og ved Opdrættet at modvirke Feilen saa meget som muligt. Ved Valg af Avlsdyr tages ogsaa Hensyn til Farven; især hos Hesten har denne en ikke ringe Betydning.

Ovenfor er antydet Nødvendigheden af at vælge ensartede Avlsdyr. Kun paa denne Maade kan der gjøres Regning paa jævn og sikker Fremgang i Husdyravlen. Avlsdyrene — Handyr og Hundyr — bør være saavidt muligt lige i Størrelse, Farve og almindeligt Præg, saavelsom de enkelte Bygningstræk bør være saavidt muligt ensartede, thi dette giver den stærkeste Udsigt til et harmonisk bygget og værdifuldt Afkom. Ved Brug af ensartede Avlsdyr vil Arvelighedens Lov gjøre sig gjældende i Retning af at gjøre Afkommet til en harmonisk Forening af Forældrenes Former og Egenskaber, men dersom Avlsdyrene ere meget forskjellige, vil Afkommet arve noget af den ene og noget af den anden. Misdannelser og en uharmonisk Bygning vil blive Følgen. Paa denne Maade opnaaes intet Fremskridt, ingen Udvikling.

Lige Omhu bør lægges paa Valget af begge Avlsdyr. Mange Opdrættere lægge mere Vind paa at skaffe et godt Handyr end et godt Hundyr, eller omvendt. Men dette er feilagtigt, thi begge Forældre kan antages at have lige stor Indflydelse paa Afkommet. Der har været anstillet mange Undersøgelser for at udfinde, hvorvidt bestemte Former eller Egenskaber kan tilskrives

Faderen eller Moderen, men herom kjendes intet bestemt. Det eneste, som er sikkert oplyst i denne Sag er, at begge Forældre have sin store Indflydelse, og at der altsaa er fuld Opfordring til at anvende den størst mulige Omhu i Valget af begge. I vor Husdyravl synes der med Hensyn til Hesten at anvendes megen Forsigtighed i Valg af Avlsdyr, og da navnlig med Hensyn til Hingsten. Omvendt synes det at være i Kvægavlen, man søger almindeligvis at „sætte paa“ Kalv efter den bedste Ko, men hvordan Oxen er, spørges mindre efter; naar den er frugtbar, synes det som man ofte ikke bekymrer sig om andet. Men dette er en Feil; thi Oxen kan antages at have lige stor Indflydelse paa Kalvene som Kjørne; den har altsaa samme Betydning for Besætningen i sin Helhed, som alle Kjørne tilsammen — hvorfor da ikke vælge den med Omhu?

Valg af ensartede Avlsdyr har ogsaa i rent økonomisk Henseende stor Betydning. Naar en Besætning skal vedligeholdes eller forøges ved eget Opdræt, maa der altsaa paasættes et passende Antal Kalve i Forhold til de Kjør, som hvert Aar udgaar af Besætningen. Der maa i Regelen paasættes nogle flere Kalve end der strengt taget er Brug for til Vedligeholdelse af Besætningen. Først naar Ungdyrene har naaet en vis Alder, kan der med Sikkerhed dømmes om deres Værd, og da ikke alle kan ventes at blive antagelige, bør der altid være saa mange, at man kan vælge og vrage. Jo mere ensartede Besætningens Avlsdyr er, med desto større Sikkerhed kan man gjøre Regning paa, at Kalvene skal arte sig ligt Forældrene, derfor kan i dette Tilfælde paasættes det mindst mulige Antal Kalve, der er Grund til at vente, at der under saadanne gunstige Avlsforhold ikke skal blive mange kassable. Under de mere usikre Avlsforhold, som finder Sted hos uensartede Avlsdyr, vil der altid blive forholdsvis faa brugbare Ungdyr, der maa opdrættes mange for at faa et tilstrækkeligt Udvalg og dette Opdræt er altid kostbart. Men det er en vigtig Sag for Landmanden at gjøre sine Driftsomkostninger smaa.

En Hovedbetingelse for, at Husdyrholdet kan blive lønnende er at have Dyr, som formaar at yde en rig Produktion. Enhver Produktion bestaar i en Forvandling eller Omsætning af Stoffer. De Raastoffer, som Naturen frembyder i Jord, Vand og Luft maa af Planterne omsættes i en forædlet Form, hvori de kunne tjene saavel Menneskelivets som Dyrlivets mangfoldige Behov, som Føde, Beklædning m. m. De Stoffer, som Dyrlivet henter fra Planterne skulle omdannes til Afkom, Kjød, Melk, Uld, Kraft for i disse Former at blive tjenlige for de menneskelige Formaal.

Men denne Omdannelse foregaar ikke saaledes uden Videre af sig selv, den fremkommer ved Dyrenes Livsvirksomhed, deres Optagelse, Fordøielse og Tilegnelse af Næringen, jo kraftigere og fuldkomnere denne Virksomhed hos Dyret foregaar, desto rigere Omsætning vil der foregaa m. a. O. desto rigere Produktion vil Dyret yde.

Det gjælder overalt i Naturen som almindelig Lov, at Kraft er Betingelsen for Produktion. Dette gjælder for alle Organismer, saavel Planter som Dyr. Enhver Landmand har iagttaget, at kraftige Planter bærer de største Ax og giver det værdifuldeste Korn, derfor vil han holde Ageren i Hævd, kraftige Avlsdyr frembringe et værdifuldt Afkom, og give idethele taget en rig Produktion.

En stærk Livsvirksomhed hos Dyrene forudsætter kraftige Organer, men disse findes som Regel alene i et sundt, normalt og kraftigt Legeme — et Exempel — det fladribbede Dyr har en liden Brystkasse og svagt udviklede Lunger (Aandedrætsorganer), en opkneben Bug tyder paa svage Fordøielsesorganer, et kort, smalt og spidst Kryds tyder paa Svaghed og vanskelig Fødsel, svage Ben paa liden Evne til Bevægelse osv.

Er det altsaa givet, at en rig Produktion er ensbetydende med og afhængig af en tilsvarende Omsætning af Stoffer, da er det tillige klart, at jo mere Dyret kan bringes til at omsætte, desto bedre, altsaa jo rigere Ernæring der bydes Dyret, desto fordelagtigere

maa Omsætningen blive. Grændsen er her alene betinget af Dyrenes Evne til at nyttiggjøre sit Foder, overskrides denne, bringes Dyret til at optage mere eller et næringsrigere Foder, end det formaar at tilgodegjøre (assimilere), da er Fodringen ødsel og bliver altsaa for kostbar.

Disse Sætninger have almindelig Gyldighed for alle Slags Kvæg, saavel for Melk- som Kjødproduktion. Ved Valg af Avlsdyr er det derfor nødvendigt at søge kraftige Individer, for at de kunne fostre og bringe til Verden et kraftigt og levedygtigt Afkom. Svage Forældre faa i Regelen svagt Afkom og blive Ophav til en svag Efterslægt. Dette er en naturlig Følge af Forældrenes Egenskaber og Legemstilstand, som ifølge al Erfaring kommer tilsyne, næsten med en Naturlovs ubøielige Sikkerhed.

Det kan maaske undertiden ved hensigtsmæssigt Opdræt og rigelig Ernæring under Opvæxten til en vis Grad lykkes at afvende de uheldige Følger af medfødt Anlæg til Svaghed, men det er klart, at Opdrættet under disse Omstændigheder bliver vanskeligere, kræver mere Indsigt og Omhu — bliver kostbarere og med alt dette bliver Udfaldet dog mere usikkert, end naar Opdrætteren kan bygge paa Stammens naturlige Kraft, og deri søge Grundlaget for dens Udvikling til værdifulde Dyr, skikkede baade som Avlsdyr og for en rig Produktion.

Det erkjendes at være en meget vanskelig Sag at fremstille de Fordringer, som maa opstilles til Dyrets Bygning og ydre Udseende saaledes, at Fremstillingen giver et forstaaeligt Billede af, hvad der forlanges, men vi skulle dog forsøge kortelig at antyde de vigtigste Hovedtræk.

Hoved, Hals og Horn bør være fine og velformede hos Koen, kraftige, dog uden at være simple og grove hos Oxen. Panden flad, Øinene klare, livlige og venlige. Et sløvt Blik tyder paa en svag og dorsk, undertiden en ondskabsfuld Natur. Brystkassen bør være lang, bred og dyb, for at give Plads for vel

udviklede Lunger, der uden Anstrængelse fyldes med Luft og giver et let Aandedræt. Et Mærke paa en velformet Brystkasse er, at Ribbenene have tilstrækkelig Krumning, hvorved Kroppen faar ligesom en Tøndeform. Krydset bør være langt og bredt, hvilket tyder paa Kraft, og især er ønskeligt for Avlsdyret, da det brede Kryds tillige tyder paa vel udviklede Kjønsorganer og mindre er udsat for Vanskeligheder ved Kalvningen. Den øvre Rand af Halsen, Ryggen og Krydset, fra Nakken til Haleroden, bør danne en ret eller lige Linje, uden toppet Lænd, eller afskydende Kryds. Bugen maa være rund og velformet, hverken opkneben eller slap og hængende, begge disse Bygningstræk tyde paa svage Fordøielsesorganer, og altsaa paa mindre Evne til at tilgodegjøre Foderet. Benene maa være stærke og velstillede. Benbygningen i det Hele bør for Melkekvæget være fin og velformet og skille sig fra den svære eller grovknoklede paa den ene Side, og den spinkle og svage paa den anden. Kjødkvæget kan i det Hele taget gjerne have noget sværere Former. Muskelbygningen bør for Melkekvæget være tør og aaben, men ikke slap, hos Slagtkvæget kan den være mere fyldt, hvilket tyder paa Evne til Kjødsamling. En Oxe f. Ex. med svær kjødfuld Hals, bred vel kjødfyldt Ryg og sammengroede Laar vil være skikket som Avlsdyr for Opdræt af Slagtkvæg, men ikke for Melkekvæg. Huden skal være løs og blød, hvilket er blandt de bedste Tegn paa Sundhed og Velbefindende, naar man tager den i Haanden bør den kjendes fin hos Melkkoen, gjerne noget mere fyldig hos Kjødkvæget, dette staar i Forbindelse med rigeligt Bindevæv under Huden, hvilket tyder paa Evne til Kjødsamling. En stram og fastliggende Hud staar gjerne i Forbindelse med manglende Velbefindende og er Tegn paa Utrivelighed. Haarlaget fint og mygt. Melkorganerne, Juvret og Melkaarerne store og vel udviklede, de sidstnævnte skulle strække sig langt fremover under Bugen. Et sidt nedhængende Juvr er dog ikke heldigt, da det

let beskadiges under Dyrets Færden paa Havnegange, hvor der er Lyng og Smaakrat.

Dyrets Udseende skal i det Hele taget være velsluttet og harmonisk, de forskjellige Legemsdele maa være velformede og med Hensyn til Størrelse og Udvikling staa i et passende Forhold til hverandre. Uheldige Bygningstræk ville let overføres til Afkommet og gjør altsaa Dyret uskikket som Avlsdyr. —

Ligger der altsaa i Dyrets Bygning og Udseende en betydelig Veiledning i Bedømmelsen af dets Værd som Avlsdyr, vil dog den sikreste Dom kunne bygges paa Erfaringen, naar det har vist hvad det i denne Retning formaar at yde, altsaa naar det viser sig hvorvidt det giver et mere eller mindre værdifuldt Afkom.

For Melkekjør lægges tillige Vægt paa, ikke alene at de give megen Melk, men ogsaa at denne er rig paa Smørfedt.

Evnen til at yde en fed Melk er meget værdifuld og meget forskjellig hos forskjellige Dyr. Et Exempel. I en meget god Melk kan findes 4.5 % Smørfedt og 7 % Oststof. I en mager Melk kan være 2.5 a 3 % Smør og 5 % Ost. Om 2 Kjør melke lige meget f. Ex. 2000 Liter i et Aar vil altsaa den ene give 90 Kg. Smør = 180 Kr. men den anden med f. Ex. 2.8 % Smørfedt vil give 56 Kg. Smør = 112 Kr. Den Forskjel i Smørmængde, som disse 2 Dyr have givet er altsaa lig en Værdi 68 Kr., men de have kostet lige meget i Underhold. Denne Evne at give fed Melk, er blandt dem, som almindeligvis med temmelig Sikkerhed overdrages til Afkommet og fortjener derfor en høi Grad af Opmærksomhed. Oxekalv bør ligesaalidt som Kviekalv paasættes efter en Ko som giver mager Melk.

Opdræt.

Ved et godt Valg af Avlsdyr lægges Grunden til Fremskridt, men om dette skal lykkes, er tillige afhæn-

gigt af et godt Opdræt, thi dersom det unge Dyr under sin Opvæxt bliver misligt behandlet, vil det ikke opnaa sin rette Udvikling og ingen Forædling af Racen kan finde Sted. Som tidligere nævnt er det ikke nok, at der bruges Avlsdyr af en bestemt Race, eller Dyr med en vis Evne til at forplante sine Egenskaber paa Afkommet. Denne Nedarvningsevne — som man har kaldt det — strækker sig nemlig ikke videre, end til at Forældrene kan overdrage Anlægget til de samme Egenskaber, hvoraf de selv ere i Besiddelse, til Afkommet. Intet Dyr formaar direkte at nedarve sine Egenskaber. Opdrættet skal udvikle Anlæggene til Egenskaber.

Dette forstaaes let, naar man kommer ihug, at et ungt Dyr ved Fødselen umuligt kan være i Besiddelse af de samme Former og Egenskaber som Forældrene. En Kalv, falden efter en god Melkeko af en udpræget Melkrace, kan ikke være i Besiddelse af Egenskaben Melkevne før dens Organisme dertil er bleven moden, Kalven maa voxe op, fodres og behandles i Overensstemmelse med sin Natur og Bestemmelse, før den kan give Melk. Et Føl af en stærk Hestrace udmærker sig hverken ved nogen stærk Muskelbygning eller andre Egenskaber, lig Forældrenes, og dog har saavel Kalven som Føllet allerede ved Fødselen modtaget den Arv, baade med Hensyn til ydre og indre Egenskaber, som Forældrene er istand til at skjænke sit Afkom. Heraf er det klart, at det unge Dyr ikke arver færdige Egenskaber, men Anlæg, der ved rigtig Behandling under Opvæxten kan udvikles til bestemt prægede Egenskaber. I hvilket Tidspunkt af det unge Dyrs Tilværelse disse Anlæg blive det tildel, om det sker allerede ved Undfangelsen i Moderens Liv eller senere, kunde det visselig i videnskabelig Henseende have sin Interesse at kjende, men det har mindre praktisk Betydning. Det er klart, at Afkommet allerede ved Befrugtningen modtager sin Arv fra Faderen. Derimod kan det vel tænkes, at Moderdyrets Ernæring og Sundhedstilstand under Drægtig-

heden kan have Indflydelse paa det unge Dyrs Anlæg og senere Egenskaber. Det være nu hermed som det vil, en sikker Følgeslutning kan vi drage af de anførte Kjendsgjerninger, og det er, at Dyret som fuldvoxent Individ skylder sine Forældre Anlæggene, men det skylder Opdrættet hvad disse blive til som fuldt udviklede Egenskaber.

Heraf sees Opdrættets overordentlige Betydning. Et Exempel vil belyse dette. Korthornskvæget udmærker sig ved Kjødrigdom og stor Fedningsevne. Skal en Kalv af denne Race udvikle sig, maa den faa et med Racens Fordringer stemmende Opdræt. Bliver derimod en saadan Kalv opfødt under Sultfodring og Nød, maa den løbe omkring paa magre Havnegange for at hente en tarvelig Næring, vil den blive et fladvoxet, langbenet Dyr, som kun vil give et bedrøveligt Billede af Nutidens bedste Slagtrace, og dog har denne Race en stærkere Konstants end de fleste. Et andet Exempel: et Føl af en Race af stærke Arbeidsheste er ikke skikket til Anstrengelser, men vil ved hensigtsmæssigt Opdræt blive en stærk og god Hest. Dersom Føllet derimod ikke faar saadan Behandling under Opvæxten, at dets Anlæg kan udvikles, vil det i al sin Tid blive en svag og forkrøblet Skabning.

Heraf sees, hvilken Indflydelse Behandlingen under Opvæxten har. Deri har den kyndige Opdrætter i sin Haand Midlet til at udvikle og forædle sin Kvægstamme. Deri har han ogsaa Midlet til at lede Udviklingen i bestemte Retninger, overensstemmende med det Maal, han har sat for sin Husdyravl. Ordningen af Opdrættet er derfor en ligesaa vigtig Del af Dyrforædlernes Arbeidsplan som Valget af Avlsdyr. Men for at alt skal lykkes, maa Opdrætteren aldrig et Øieblik tabe sit Maal afsigte, han maa aldrig glemme, at han er Opdrætter, han maa med altid levende Interesse og bestemt Indsigt, aldrig svigtende Omhu og Paapasselighed vaage over, at Opdrættet ledes overensstemmende med hans Plan. En kort Tids Forsømmelse kan bortskjæmme et lovende Ungdyr og tilføie det en Skade, som det siden vanskeligt forvinder.

Opdrættet maa selvfølgelig rette sig efter det Maal, som er sat for Racens Udvikling. En Melkeko maa opdrættes anderledes end et Slagtkvæg.

Den naturlige Opdrætningsmaade for alle Pattedyrs Unger er, at de i den første Del af sin Levetid patte Moderen og lever af dens Melk. Dette er ogsaa almindeligt for de fleste af vore Husdyr, Føllet, Lammet, Kjeet og Grisungen faar patte sin Moder, men dette bruges ikke for Kalven. Dette er grundet i praktiske Aarsager. Koen er udviklet i ensidig Retning af Melkydelse og giver derfor mere Melk, end naturligt for et Dyr, som ikke har været under særskilt Paavirkning eller Behandling af Mennesket. Melkrigdommen hos Koen er i Almindelighed saa stor, at Kalven i sin spæde Alder ikke kan suge Juvret tomt, eller om den skulde gjøre dette vilde den faa formeget, den vilde forsluge sig og blive syg. Ved at give Kalven sin Føde paa anden Maade kan den rette Mængde bedre passes og Ulemper undgaaes. Da Koen holdes væsentligt for Melken vilde det blive for kostbart at opdrætte Kalven ved Patning, man bør derfor ogsaa af denne Grund bruge kunstig Fødning. Kalven bør dog altid faa den første Melk — Raamelken — som Koen giver efter Kalvningen. Denne Melk har en anden Sammensætning end den almindelige Melk, som Koen senere giver og er af Naturen selv ligesom tillavet for det nyfødte Dyr. Denne Melk har Næringsstofferne i et for Kalven passende Forhold og virker mildt afførende, hvilken for Kalven er meget gavnligt. Al Føde maa i den første Tid gives saa varm som Melken kommer fra Koen. De første 8 Dage bør Kalven have Moderens Melk. Derefter kan den faa Melk af andre Kjør indtil der i den 6te Uge ved Siden af Melken, kan gives den lidt Linfrøsuppe, som gives spenevarm og blandet med Melken. Samtidigt kan man byde den lidt fint Hø. Fra denne Tid kan den daglige Melkportion mindskes jævnt af, efterhvert som der øges paa med andre Fødemidler, hvortil kan bruges Linfrøsuppe, fingrøpet Byg eller Havre osv. Naar Kalven er om-

kring 9 Uger gammel kan den nysilede Melk ombyttes med skummet — dog helst ikke centrifugeret. Ved en passende Tilsætning af Linfrøsuppe vil Kalven dog faa det nødvendige Fedt i Næringen.

Raps bør ikke bruges til Kalv, før den er over $^1/_2$ Aar gammel; thi Rapsen irriterer dens Tarmkanal og kan foraarsage Sygdom og Død. Bomuldsfrøkager maa ikke gives Ungdyr under 1 Aar.

Det vilde føre forvidt her at gaa ind paa nogen omstændelig Redegjørelse for Fremgangsmaaden med Opdræt for forskjellige Øiemed. kun skal i Korthed nævnes, at naar det er Hensigten at udvikle Racens Melkevne, da bør Opfødningen ikke være saa rigelig, som for et Slagtkvæg. Enhver Kalv af det ene Slag, saavelsom af det andet, bør i de første Maaneder fodres stærkt; derved lægges Grunden til en kraftig Udvikling. Det unge Dyr faar derved en Dybde og Bredde, saavel i Brystkassen som Krydset, og en Kraft i Bygningen, som det ikke siden taber, og som er en væsentlig Betingelse for dets Værd baade som Avlsdyr og Brugsdyr, enten det nu skal være som Melkeko eller Slagtkvæg. Senere bør den vordende Melkeko fodres svagere; vist bør den have tilstrækkeligt for sin Væxt og Udvikling og holdes i jevnt Huld, Sultfodring er den taabeligste og mindst fordelagtige af alle Fremgangsmaader, men den vordende Melkeko maa ikke overfodres eller holdes fed; thi derved opdrages den til Kjødproduktion.

Under hele Opvæxten maa Ungdyret have tilstrækkelig Anledning til Bevægelse og frisk Luft.

Kvigen bør helst bedækkes i en tidlig Alder, om den er kraftigt udviklet ved $1^1/_4$ a $1^1/_2$ Aar, saaledes at den bærer sin første Kalv, naar den er 2 a $2^1/_4$ Aar. Et mindre kraftigt Dyr bør maaske vente noget længere. Ved en tidlig Bedækning kommer Melkorganerne i Virksomhed, allerede medens Dyret er i Udviklingsalder, hvilket bidrager til en stærkere Udvikling af disse Organer.

Kvigen eller Koen kan fodres godt, medens den er drægtig, men den bør ikke fodres stærkt nær Kalv-

ningen. Den kan være i jevnt godt Huld, men ikke fed, naar den skal bære, thi deraf følger ofte Kalvningsfeber og stor Dødelighed blandt Kalvene. Efterat den unge Ko har baaret kan den fodres godt, men ikke saa stærkt, at den lægger paa sig Kjød. Fodret bør ikke være stærkere, end til at modsvare Melkydelsen og vedligeholde Legemet. Om Koen er i godt Huld, naar den begynder at melke, maa den snarere tage lidt af, melke noget af sit eget Kjød; thi derved ledes Ernæringens Virksomhed i Retning af Melkproduktion og Melkorganernes Udvikling.

Slutning.

I vort Land, hvor Jorden er meget udstykket og Eiendommene smaa, er det en Selvfølge, at de fleste Besætninger bestaar af et ringe Antal Dyr. Der er flere Besætninger paa under end over 25 Kjør — 50 og derover er allerede forholdsvis sjelden. I smaa Besætninger er det langt vanskeligere at drive et Forædlingsværk, end i store fordi man lettere er udsat for at komme ind paa en for vidt dreven Slægtsavl. For at forebygge dette, bliver det derfor ofte nødvendigt at kjøbe et Avlsdyr (Oxe) udenfor Besætningen. Det er ikke altid let at finde en, som har de Egenskaber, der svarer til Besætningens, det kan blive nødvendigt at indsætte et simplere Dyr. Derved er Opdrætteren udsat for at tabe noget af hvad han allerede har opnaaet, hans Arbeide afbrydes og vanskeliggjøres. Derfor vilde vi anse det som et Gode, om flere Gaardbrugere i samme Bygd eller Grænd kunde enes om at arbeide efter samme Plan, vælge sine Avlsdyr efter samme Princip, enes om at kassere alle mindre værdifulde Oxer og opdrætte Ungdyrene paa samme Maade. Det vilde være til gjensidig Fordel, der kunde da holdes flere Familier, hvis Udvikling og Fremgang omtrent vilde holde jevnt Skridt, man kunde skifte Avlsdyr (Oxer) og Arbeidet derved gaa sikrere og bedre.

For at opnaa et Samarbeide som antydet mellem flere Gaardbrugere, anbefales Oprettelse af Oxeholdsforeninger og Kvægavlsforeninger.

Naar et passende Antal af Gaardbrugere, der bor saaledes bekvemt nær hverandre, at et Samarbeide uden Vanskelighed kan gjennemføres, ere blevne enige om Oprettelse af en Oxeforening er det første, at de enes om det Maal, hvortil de ville arbeide, altsaa i hvilken Retning de ville forædle eller udvikle sit Kvæg.

Dette vil i vort Land i de fleste Tilfælde være i Retning af Melkeproduktion.

Valget af den Kvægrace, hvorpaa Arbeidet skal grundlægges staar altsaa i Overensstemmelse med det saaledes opstillede Maal. I de fleste Tilfælde vil man vistnok for Kjørnes Vedkommende blive staaende ved det i hver Egn almindelige Kvæg, dels vil det blive for kostbart ved Kjøb andetstedsfra at erhverve nye Besætninger, dels kan dette ogsaa i de allerfleste Tilfælde betragtes som unødigt, da de fleste Egne af Landet har meget brugbare Kvægstammer.

Hvorvidt der bør vælges Oxer af samme Race, altsaa drives Indavl, eller om en Forædling bør søges opnaaet gjennem Krydsning, maa afgjøres gjennem nøie Undersøgelse og Bedømmelse af det forhaandenværende Avlsmateriale. I de fleste Tilfælde vil det vistnok vise sig heldigt at bygge sit Forædlingsarbeide paa Indavl, der almindeligvis kan paaregnes at give de sikreste Resultater. — Synes ikke Indavl med Egnens eget Kvæg at love noget tilfredsstillende Resultat, vil det dog i Almindelighed være bedre at vælge Avlsdyr fra en anden Race, hjemmehørende i Landet selv, end at hente dem fra Udlandet.

Foreningens Bestyrelse maa enten selv, eller ved andre kyndige Mænd, lade udsøge Oxer, som ere skikkede til Avlsdyr (Stamoxer). Oxen bør være Foreningens Eiendom og bruges saalænge, den findes skikket. Den underholdes for Foreningens Regning idet, der betales for dens Røgt og Fodring paa en i Kredsen bekvemt liggende Gaard. For hver Ko, som føres til den betales en af Foreningen fastsat Afgift.

Blandt de i hver Kreds hjemmehørende Kjør udvælges og mærkes de, som ansees skikkede til Avlsdyr (Stamkjørne). Disse have fortrinsvis Adgang til at bedækkes af Foreningens Stamoxe.

Hvorvidt alene de udvalgte Stamkjør, eller samtlige Kjør paa hver Gaard skulle have Adgang til at bedækkes af Stamoxen, maa bero paa, hvorvidt Foreningen ser sig istand til at tilveiebringe et tilstrækkeligt Antal Oxer. Det bedste er utvivlsomt, at samtlige Kjør bedækkes af Foreningsoxe; thi derved undgaaes Oxehold for hver enkelt Besætning. En Oxe er nok til omtrent 60 Kjør, har Foreningen flere Oxer vil det desuden være nødvendigt, eller ialtfald ønskeligt at have nogle Reserveoxer f. Ex. en for hver 3die eller hver 4de Stamoxe. Strækker Foreningen sin Virksomhed over et saa lidet Omraade, at den kun har en eller to Stamoxer, er det dog klogt at have en Reserveoxe.

Skulle alene de udvalgte Stamkjør føres til Foreningens Stamoxe, da maa altsaa hver Gaardbruger, enten holde Oxe selv til sine øvrige Kjør, eller et Par Naboer slaa sig sammen for dette Oxehold. Dette bliver kostbart. Det heldigste er derfor vistnok, at samtlige Kjør kunne føres til Stamoxen.

Kalvene, som falde efter de udvalgte Stamkjør, maa inden en vis Tid, paa Foreningens Vegne besigtiges af Bestyrelsens kyndige Mænd. Disse Kalve maa ikke sælges eller slagtes før dette Skue har fundet Sted.

Foreningen bør have Forkjøbsret til enhver Oxekalv, som tegner til at blive saa fremragende, at den kan indsættes som Stamoxe eller Reserveoxe.

Enhver Kalv — Oxe- eller Kviekalv — hvis Bestemmelse er at indsættes som Stamdyr, maa opdrættes efter bestemte af Bestyrelsen fastsatte Regler.

Alene Kalve, faldne efter Foreningens Oxe og udvalgte Stamkjør, maa indsættes som Stamdyr i nogen under Foreningen staaende Besætning. Undtagelsesvis bør dog Bestyrelsen ogsaa kunne tillade, at Kalve efter

andre Kjør indsættes som Stamdyr, naar dette paa Grund af særegne Omstændigheder findes tilraadeligt.

Stamdyrenes Røgt og Fodring bør foregaa efter Regler, som fastsættes af Bestyrelsen, herved paasees, at der tildeles Dyrene en efter deres Størrelse (levende Vægt) passende Mængde Næring. Stamregister og Melkregnskab føres for hver Besætning, efter af Bestyrelsen fastsat Schema.

Hver Opdrætter tilstiller ved Driftsaarets Udgang Bestyrelsen Afskrift af Stamregisteret og Melkregnskabet.

Foreningens Tilsynsmænd i hver Kreds maa have Adgang til naarsomhelst at undersøge Fjøsstellet paa hver Gaard, for at forvisse sig om, hvorvidt fastsatte Regler følges, og have under saadan Befaring at paapege forekommende Misligheder i Stellet, og yde Raad og Veiledning hvorledes de kunne afhjælpes.

Ved saadan Fjøsbefaring føres Protokol, hvori Tilsynsmændene optegne sine Iagttagelser og anføre sine Bemærkninger. Ved Forretningens Slutning oplæses Protokoltilførslen for Besætningens Eier, eller der meddeles ham inden en vis Tid f. Ex. 5 Dage Afskrift af Protokollen.

For at deslige Foreninger, hvis Maal er at arbeide paa Kvægracens Forædling, skulle udrette saa meget som muligt er det ønskeligt, at de udstrækker sin Virksomhed over et større Omraade. Derved opnaaes, at Foreningen kommer til at arbeide med et større Antal Dyr, har et større Udvalg og kan altsaa vente at finde flere udmærkede Avlsdyr, hvorved der bliver sikkrere Udsigt til et godt Resultat.

For at opnaa dette kunne flere mindre Foreninger, Kredsforeninger eller Oxeholdsforeninger — hvilket Navn man nu vil give dem — slutte sig sammen i fælles Arbeidsplan og altsaa tilsammen danne større Kvægavlsforeninger.

For at undgaa for store Vanskeligheder ved Bestyrelse er dog en vis Begrændsning nødvendig. En saadan større Forening bør sandsynligvis ikke strække

sin Virksomhed videre end til et Amt, eller kanske et endnu mindre Omraade. Ifald det maatte ansees rigtigt at give hver Forening et mindre Distrikt, kan paa den anden Side noget videregaaende opnaaes, om flere Naboforeninger enes om at arbeide efter samme Plan. —

Tænker man sig en Kvægavlsforening for et Amt, maa den have en

Centralstyrelse, hvilken Funktion antagelig kan overtages af Bestyrelsen i Amtets Landhusholdningsselskab. Desuden maa der være

Distriktsstyrelse for hvert Herred, eller om dette er stort af Udstrækning og maaske har Dele, liggende i forskjellige Dalfører, kan et passende Omraade tildeles hver Distriktsstyrelse.

Herredet maa deles i Kredse, hver med sin

Kredsstyrelse, der har at føre Tilsyn hver i sin Kreds af Gaarde, der ligge saaledes bekvemt, at de have let for at arbeide sammen og hvor Afstandene altsaa ikke gjør Samarbeidet og Tilsynet for vanskeligt. Hvorvidt Kredsen kun bør bestaa af en eller flere Oxeforeninger, faar bero paa de særskilte Stedsforhold.

Valget af den Race, hvormed der skal arbeides, er en Sag af stor Betydning. Det heldigste er uden Tvivl, om Foreningens hele Omraade kan enes om samme Race, derved vil det mest ensartede Arbeide fremkomme, og vindes den største Udsigt til Fremgang. Kunde Naboforeninger, f. Ex. 2 Amter, enes om at bruge samme Race, er det saameget bedre. En Nødvendighed er det imidlertid, at samme Race holdes paa ikke for smaa Omraader.

Efter saaledes kortelig at have antydet de vigtigste Grundregler, hvorefter deslige Foreninger kunne ordnes, indtages nedenfor et Udkast til Love, der kan tjene som en Retledning. Lovene for saadanne Foreninger kunne selvfølgelig gives forskjelligt Indhold, efter forskjellige Bygders Behov og de paa hvert Sted raadende Anskuelser, men Opgaven maa dog altid blive at fastsætte en bestemt Arbeidsplan, med Valg af Avlsdyr og Opdræt af Ungdyrene efter rationelle Principer.

Udkast

til

Love for Kvægavlsforening.

§ 1.

Foreningens Navn er — — — — og dens Formaal er at virke for en Forædling eller Forbedring af Distriktets Kvægstand. Denne Udvikling ledes i Retning af Melkproduktion. Foreningen danner en Underafdeling af Amtets Landhusholdningsselskab.

§ 2.

Enhver Kvægeier i Distriktet kan blive Medlem af Foreningen ved at lade sig indskrive hos Bestyrelsen og derved forpligte sig til at overholde Foreningens Love og Regler.

Indmeldelse gjælder fra Begyndelsen af det Driftsaar, hvori den sker. Udmeldelse sker skriftligt til Bestyrelsen, inden 3 Maaneder før Driftsaarets Udgang og er gjældende fra denne.

§ 3.

Foreningens Anliggender og Interesser varetages af en Bestyrelse af 3 Medlemmer, som vælges af Generalforsamlingen. Funktionstiden er 3 Aar. Et Bestyrelsesmedlem fratræder hvert Aar, i hvilken Orden dette sker bestemmes for første Omgang ved Generalforsamlingens Valg (Lodtrækning), senere fratræder efter Tur den, der har fungeret længst. Fratrædende

Medlem kan vælges paany, men har Ret til at undslaa sig for et Tidsrum af 3 Aar.

For hvert Bestyrelsesmedlem vælges en Suppleant, der i Tilfælde af Ledighed indtræder i Bestyrelsen og fungerer for den tilbageværende Del af det fratraadte Bestyrelsesmedlems Funktionstid.

§ 4.

Bestyrelsen

vælger selv sin Formand og Viceformand. For at gyldig Beslutning kan fattes skal samtlige 3 Medlemmer være tilstede. Over Beslutningerne føres Protokol.

Paaser at Foreningens Love og Regler overholdes.

Drager Omsorg for, at Kjøb af Stamoxer og deres Stationering, saavelsom Udvalg af Stamkjør sker i rette Tid.

Fastsætter Regler for Fodring, Røgt og Opdræt; saavelsom Schema for Stamregister og Melkregnskab.

Giver Bestemmelser for Brugen af Stamoxe, saavelsom for Erlæggelse af Bedækningsafgift. Modtager Regnskab og indkomne Bedækningspenge fra det Foreningsmedlem, som har Stamoxe i Station.

Beskikker 2 kyndige Mænd, som i Forening med Kredsformanden har at føre Tilsyn med Oxen og med samtlige Foreningen tilhørende Besætninger, foretage de aarlige Mønstringer til Valg og Mærkning af Stamdyr, Paasætning af Ungdyr osv.

Disse Mænd fungerer i 3 Aar og kunne de undslaa sig for Gjenvalg. Der kan overdrages dem en eller flere Kredse, efter Bestyrelsens Skjøn. Bestyrelsen udfærdiger deres Instrux.

Fører Foreningens Regnskab og er ansvarlig for Anvendelsen af dens Midler.

Bestyrelsen er berettiget til at antage en Regnskabsfører og bestemme hans Løn.

§ 5.

Foreningen deles i Kredse, hvis Antal og Størrelse bestemmes under Hensyn til Stedforholdene. De i

Kredsen boende Foreningsmedlemmer vælge en Kredsformand, der har at føre Tilsyn med Oxer og Besætninger og føre Stamregister for Kredsen. Af Stamregisteret sender han hvert Aar inden 30te Juni Bestyrelsen Afskrift. Forøvrigt har han at paase, at Love og Regler overholdes, yde Medlemmerne Veiledning og bistaa Bestyrelsen i Alt, hvad der kan fremme Foreningens Formaal. Hans Instrux udfærdiges af Bestyrelsen.

§ 6.

Stamoxe maa ikke indsættes som Avlsdyr før den er 2 Aar og holdes saa længe, som Omstændighederne tillade. Den maa kun under særskilt gunstige Omstændigheder bruges til mere end 80 Kjør om Aaret. Oxen slippes ikke til Ko, som tilhører, eller har været i Berøring med Besætning, hvori der findes nogen smitsom Sygom. Hertil regnes Kalvkastning.

§ 7.

Hvert Aar paa den Tid, som Bestyrelsen fastsætter, skal der foretages Mønstring af alle til Foreningen hørende Besætninger. Dette kan ske paa hver Gaard, eller om Bestyrelsen saaledes forordner, ere alle Kredsens Kvægeiere pligtige at møde med sine Kjør paa Tid og Sted, hvorom de underrettes i betimelig Tid. Ved denne Mønstring udvælges Stamkjør, der mærkes med Bogstavet *S* (Stamko) paa høire Horn, kollede Kjør paa høire Forbens Klov. I hver Besætning kan, om Eieren ønsker det, nogle af de næst Stamkjørne bedste Dyr mærkes med Bogstavet *A* (Anbefaling) om de dertil ansees skikkede. Gamle eller mindre værdifulde Stamkjør udmønstres. Blandt Ungdyrene udvælges de, der tegne til at blive skikkede som Stamkjør.

§ 8.

Kalv, falden efter Stamko med Foreningens Oxe, mærkes strax efter Fødselen, med et af Bestyrelsen fastsat Mærke. Den maa ikke slagtes eller sælges før

den har været tilbudt Kredsformanden tilkjøbs paa Foreningens Vegne. Forsaavidt Eieren ikke selv vil beholde Kalv, falden efter Stamko med Foreningens Oxe, kan Bestyrelsen, eller Medlem af Foreningen forlange den tilkjøbs, inden 8 Dages Alder, for en Pris af 10 (15) Kr. Kjøber af saadan Kalv er forpligtet til selv at beholde og opdrætte den.

Bestyrelsen har paa Foreningens Vegne Forkjøbsret til Oxekalve, som Eieren ønsker at sælge.

§ 9.

Hvert Medlem har Ret til at lade alle sine mærkede Stamkjør bedække af Stamoxen og betaler for hver Ko Kr. . Hver Ko tilstedes 2 Spring, men om den paany viser sig brunstig (løber over) kan den igjen føres til Oxen og erholde 2 Spring, uden at derfor erlægges særskilt Betaling. — Bedækningsafgift betales kontant før Koen slippes til Oxen. —

Forsaavidt Stamkjørnes Antal ikke er stort nok til fuldt ud at sysselsætte Oxen, kan ogsaa *A* (Anbefalingskjør) eller andre Kjør slippes til den mod samme Bedækningsafgift, som for Stamko bestemt. —

§ 10.

Forsaavidt Foreningens Udgifter overstiger dens Indtægter, betaler hvert Medlem aarlig til Foreningens Kasse en bestemt Afgift for hver Stamko, han har i sin Besætning. —

Salgssummen for udmønstret Oxe bliver at anvende til Kjøb af en ny. Hvad der tiltrænges ud over dette Beløb, skal Kredsens Medlemmer tilskyde, hver i Forhold til det Antal af Stamkjør han har.

I Tilfælde af, at Foreningen opløses bliver hvert Medlem delagtig i dens Aktiva og medansvarlig i dens Passiva, i Forhold til, hvad han har indskudt.

§ 11.

Generalforsamling, hvori hvert Medlem af Foreningen er stemmeberettiget, holdes hvert Aar paa Tid og Sted, som af Bestyrelsen fastsættes.

I Generalforsamlingens Møde foretages:

Bestyrelsens Beretning om Virksomheden i sidste Arbeidsaar.

Decision af Foreningens Regnskab.

Valg paa Medlemmer af Bestyrelsen og Suppleanter. Valg paa 2 Revisorer for Foreningens Regnskab.

Bestemmelse af Medlemsafgiften for det kommende Aar.

Behandling af de Spørgsmaal og Forslag vedkommende Foreningens Virksomhed og Interesser, som maatte fremkomme.

Extraordinær Generalforsamling kan finde Sted naar Bestyrelsen eller 10 (15) af Foreningens Medlemmer anser det ønskeligt. Generalforsamlingens Beslutninger fattes med simpel Stemmeflerhed.

§ 12.

Ethvert Medlem kan fremsætte Forslag om Forandring i Lovene. Saadant Forslag skal være indkommet til Bestyrelsen mindst 2 Maaneder og af denne være bragt til Medlemmernes Kundskab mindst 1 Maaned før Generalforsamlingens Møde, hvor det afgjøres ved mindst $^2/_3$ Stemmeflerhed. For at Forsamlingen skal være beslutningsdygtig i Lovspørgsmaal, skal mindst Halvdelen af dens Medlemmer være tilstede. Er saa ikke Tilfælde bliver Sagen at udsætte til næste Generalforsamling, hvor den afgjøres af de mødende uden Hensyn til deres Antal.

Forsaavidt Foreningen er en Afdeling af en større f. Ex. en Amtsforening maa der altsaa gives særskilte Bestemmelser om denne Forbindelse.

